

KOEMAN

KOEMAN JAN WESTER

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

De auteur is tijdens het schrijven ondersteund door Het Letterenfonds via het Slow Writing Lab, LekArt Air, Werktuig PPO en deBuren via de Schrijfresidentie Parijs.

Eerste druk, augustus 2025

© Jan Wester

Omslagontwerp Bloemendaal en Dekkers
Omslagbeeld Jan Wester (olieverf op paneel)
Typografie binnenwerk Elgraphic
Auteursfoto Merlijn Doornik
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

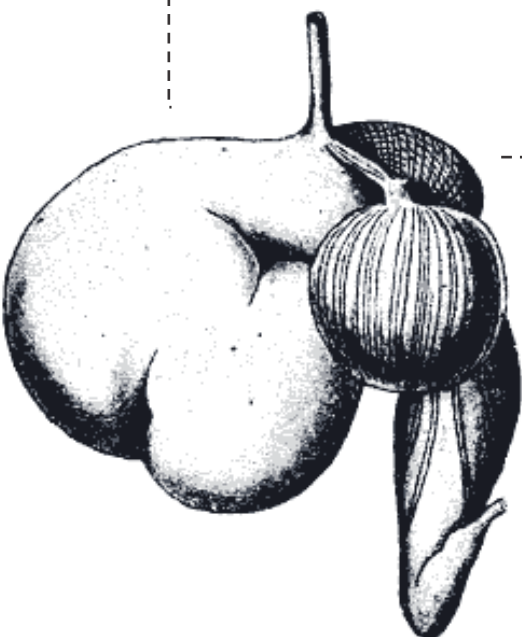
ISBN 978 94 934 2022 9

NUR 301

www.uitgeverijpluim.nl

Geen enkel deel van dit boek mag worden gebruikt voor het trainen van kunstmatige intelligentie.

INHOUD

	<i>De pens</i>	7
	<i>De netmaag</i>	83
	<i>De boekmaag</i>	129
	<i>De lebmaag</i>	205

DE PENS

1

Jaap Koeman boog zich over de sloot. Een eend schoot tevoorschijn uit het riet. Snaterend ploegde ze met haar vleugels door de drijvende strengen kroos en waterkers om hem, mocht hij een roofdier zijn, te laten denken dat ze gewond was en dus een makkelijke prooi. Haar kinderen zwommen zacht piepend de andere kant op.

Het kielzog van de eend vervormde zijn spiegelbeeld. Maar ook toen het oppervlak zich weer had hersteld bleef Jaap een verstoring zien. Zijn ogen – groen als de sloot – hadden niets te maken met zijn oren, die zich als hazen in zijn haar verborgen hielden. Zijn neus sloot nauwelijks aan op zijn bovenlip, die slechts uit plichtsgevoel bereid leek samen te werken met zijn onderlip bij het eten en het praten. Zijn wenkbrauwen waren lettertekens, afkomstig uit twee verschillende talen die hij allebei niet sprak.

Hij draaide zich om en stapte terug het weiland op.

Als een rotspartij lag zijn kudde in het gras. Hij klapte in zijn handen en floot op zijn vingers. Voorpoten ontvouwd, de buiken van de beesten kwamen van de grond. Staarten sloegen en vliegen stegen op van ruggen. Hete dierenadem vermengde zich met trillende zomerlucht. Een straal urine zwol op uit een van de achterlijven.

Jaap zette zijn laarzen iets uit elkaar en maakte zich breed. Geen angst tonen, had Vader hem geleerd. Logge koppen draaiden naar hem toe, als een muur van levend leer. Hij deinsde achteruit. Een van de koeien deed een stap naar voren en kromde briesend haar rug. De aarde gaf een stukje mee onder haar lichaamsgewicht. Jaap voelde zijn laarzen om zijn dunne benen en de naaktheid van zijn handen. Langs de rand van de sloot liep hij terug naar het erf.

Vader had met zijn buik tegen de buiken van zijn dieren gestaan. Zijn klompen drukten in de grond als de hoeven van zijn koeien. Zijn vee vrat het gras, hij vrat hun vlees. Hun lichamen waren een verlengstuk van zijn eigen onverzadigbare spijsvertering. Alles op het erf was gemaakt om zijn gewicht te kunnen dragen, alles was zwaar. De velgen van de trekker waren eeuwig, onverwoestbaar plaatstaal onder een laag van gele verf en vet. Zijn huid was gehard door het oude hout van het gereedschap in de schuur, waar de omtrekken van zijn hamers, schroevendraaiers en trekzagen stonden getekend in veertig jaar oude viltstiftlijnen. Sommige moersleutels waren zoekgeraakt lang voordat Jaap was geboren.

Voor de deur van de schuur stond de okergele Liebherr, iets kleiner dan een koe, maar minstens zo zwaar. Niet goedschiks, dan maar kwaadschiks. Dat had Vader ook weleens gezegd. Jaap besteeg de machine, omklemde het stuur, keek recht langs de roestvrijstalen palletvork en reed terug naar de kudde. Hij had horens.

Uitdagend zwaaide 0589 met haar kop, een afleidingsmanoeuvre. 0470 was langs hem geglipt, Jaap draaide zich om in zijn stoel. Met haar oren in de lucht draafde ze brutaal naar de dam aan de andere kant. Hij zette de achtervolging in, de motor van de Liebherr brulde als een wild beest.

Pas een uur later had hij de laatste koe naar de stal gedreven. In een aangeleerde handbeweging sloot hij de spenen aan op de opvangbekers van de melkmachine. 0470 trapte, 0511 beukte tegen het buiswerk. De glazen twintigliterflessen vulden zich met een mechanische vertrouwddheid. Zijn koeien gaven melk. Hij was in staat om die melk op te vangen en tegen de dagprijs te verkopen. Dat was het enige wat hij wist en het enige wat hij hoefde te weten. Zijn contract met Campina hing ingelijst in zijn slaapkamer.

Als hij te dichtbij kwam grepen ze zijn overall met hun tongen. Moeiteloos trokken ze de stof naar zich toe, bijna hun monden in. Hij had die nacht gedroomd dat ze om hem heen kwamen staan. Tot zijn knieën zat hij vastgezogen in de modder, rillend onder de motregen. Als was hij het kindeke Jezus hielden ze hem warm met hun ademwolken. Zachtjes begonnen ze hem te

likken. De tongen schraapten over zijn huid. In het begin kietelde het, maar daarna kwam de pijn. Zijn hals en liezen begonnen als eerste te bloeden. Daar was zijn huid het dunst. De smaak van de schaafwond leek de dieren niet af te schrikken, integendeel. Het ijzerachtige van het bloed proefde als het hekwerk in de stal. Zijn vingers verdwenen als krachtvoerkorrels tussen malende kiezen. Lippen en tanden graasden van zijn haar, totdat de koortsachtige warmte van de dierenpensen de kou van de nacht verdrong.

Plots stopte het brommen van het vee, het loeien met overslaande stem, het duwen tegen het hek, zelfs het schrapen van hoeven op de met mest besmeurde betonvloer. Er was alleen nog het geraas van de melkmachine. Jaap draaide zich om. Anne stond in de deuropening. Hoewel het zomer was, droeg ze een lange broek en mouwen tot over haar handen. Haar kleren leken haar huid niet te raken, nergens volgde de stof de vorm van het lichaam eronder. Het licht van buiten scheen door haar blonde paardenstaart.

‘Ik ga zo naar de supermarkt. Wil je iets?’

Hij keek naar zijn handen.

‘Nee? Oké, het eten is om halfzeven klaar.’

Jaap knikte. Twee maanden geleden was Anne voor het eerst verschenen, nadat Vader was omgevallen. Hij had naakt op zijn buik in de badkamer gelegen, als een pasgeboren kalf na een bevalling die te lang heeft geduurd. Zwaar ademend zei hij dat Jaap de huisarts

moest bellen, snel. Verbaasd pakte Jaap de telefoon. Vader was behalve voor een gebroken knie vijftien jaar geleden nog nooit bij een dokter geweest.

Toen Jaap over de telefoon omschreef wat er met Vader aan de hand was, werd hij onmiddellijk doorverbonden en stond de ziekenwagen binnen een kwartier op het pad. In de tussentijd had Vader zich met zijn laatste kracht omgedraaid en was tegen de rand van het bad gaan zitten, zodat zijn buik zijn kruis bedekte.

Jaap kon niet mee naar het ziekenhuis, het was bijna melktijd. Pas de volgende dag reed hij erheen in zijn bestelbus. Vleugel D, gang acht, kamer veertien. Vader probeerde overeind te zitten, het bed zuchtte onder zijn gewicht. De arts noemde namen van aderen en bloedverdunners; acetylsalicylzuur, carbasalaatcalcium, ticagrelor, prasugrel en clopidogrel. Ze bleef maar herhalen hoeveel geluk hij had gehad. Na een korte, indringende stilte volgde de rest van de boodschap: zelf eten, wassen en aankleden zat er voorlopig niet in.

Toen Vader vroeg hoe dat dan moest met de koeien, met Jaap, met het melken en het huis, plukte ze een folder van een thuiszorgbedrijf uit het rek naast de deur. Vader lachte om het bespottelijke idee dat hij – hij greep naar zijn ribben. Zijn buik trok samen. ‘Rustig ademen, meneer Koeman,’ zei de arts. Ze drukte de folder in zijn handen. Toen pas zag hij de aantrekkelijke, jonge verpleegster op de voorkant en hij bedacht zich. Jaap citeerde het polisnummer. De ochtend nadat Vader terug mocht naar de boerderij, na zijn vrijlating, zoals hij het

noemde, was Anne komen aanfietsen over de Zomerdijk. Vanuit het donker van de stal had Jaap gezien hoe ze aanbelde en naar binnen ging.

Het was niet dat de tijd even stilstond, zoals het hart van Vader. Hij begon juist. Voor die ochtend was er eigenlijk maar één enkele andere ochtend geweest, één enkele andere dag. Jaap was opgestaan, had zijn koeien twee keer gemolken en drie keer gevoerd, voor hij weer was gaan liggen. Hij onthield alles, maar net als het bloemenpatroon op de tegels in de badkamer had zijn leven bestaan uit zich steeds herhalende, ingekaderde eenheden. Kalveren werden geboren en oude koeien gingen met de vrachtwagen naar het slachthuis of werden niet meer wakker in hun ligbox. Maar de dochters die geboren werden waren niet anders dan de moeders die stierven. De tijd bestond alleen in de veranderende houdbaarheidsdata op de halveliterblikken van Vader en de doortellende, viercijferige werknummers op de gele plastic oormerken van het vee.

Sinds de komst van Anne had Jaap alle afzonderlijke dagen onthouden, die langer leken dan de negenen-twintig jaar ervoor. En dagen onthouden zichzelf niet, wist hij, dus besepte hij voor het eerst in zijn leven dat hij er was.